

Czigány Dezső (1883-1938)

Női képmás, 1907.

Olaj, vászon, 115x85 cm

Jelezve jobbra fent: Czigány 907.

Kiállítva

• Kieselbach Galéria és Aukciósház,
Téli Képaució, 1997. Kat. sz.: 105.

Kikiáltási ár: 1 800 000 ft

Czigány Dezső: *Piros ruhás lány, 1907*
Olaj, vászon, 73x54 cm

Ferenczy Károly: *Vidéki színésznő, 1913.*
Olaj, vászon, 99x59 cm

Czigány Dezső 1910 körüli portréfestészete

Czigány Dezső életművében az 1906 és 1912 közötti időszakból ismerjük a legtöbb portrét. A javarészt megrendelésre készült festményeken megjelennek a korszak prominens személyiségei, költők, írók, újságírók, orvosok, zenészek és politikusok, valamint hozzátartozóik. A festő ismeretségi és baráti köre javarészt abból az elkötelezetten baloldali, polgári radikális szellemiségű körből került ki, amellyel elsősorban barátja, Ady Endre és az ekkoriban mentoraként szereplő Kabos Ede író, újságíró révén került kapcsolatba. Czigány ebben az időszakban született portréinak stílusát és hangvételét erőteljesen befolyásolta a megrendelőkhöz fűződő viszonya, ízlésvilágukhoz való alkalmazkodása. Képmásai között éppúgy találunk konvencionálisabb felfogású, a korabeli műcsarnoki festészet módjához illeszkedőket, mint a legmodernebb francia festészet szellemében készületeket. Kísérletező kedvét elsősorban önarcképein és családtagjairól készült portréin tanulmányozhatjuk.

Czigány és Ferenczy Károly kapcsolata

Czigány Dezső közvetlenül másfél évi párizsi tartózkodását követően ismét Nagybányán dolgozott 1906 nyarán, a szabadiskolától éppúgy függetlenül, mint Ferenczy Károly. Első mesterével, Hollósy Simonnal való kapcsolatának megromlása lehetett egyik oka annak, hogy a bizonytalanságait és útkeresését mindig rendkívüli határozottsággal leplező Czigány Ferenczy festészetében találta meg a követendő példát és Ferenczy személyében azt, akit mestereként tudott elfogadni és tisztelni. Állandó látogatója volt Ferenczy budapesti műtermében azoknak a vasárnap délelőtti összejöveteleknek, melyekről Ferenczy Béni számolt be visszaemlékezéseiben. Czigány ugyanazt csodálhatta Ferenczy-ban, mint Cézanne-ban, nevezetesen, hogy mindketten a leghétköznapibb témákkal is valami állandót, örök művészt voltak képesek kifejezni, a legegyszerűbb festői eszközökkel és témaválasztással is monumentális hatású műveket tudtak alkotni.

Czigány Dezső: *Női képmás, 1907.*

Az itt bemutatott festmény egyelőre azonosítatlan modellje valószínűleg Czigány tágabb baráti körében keresendő. Valahol félúton helyezkedik el a szigorúbb hangvételű, reprezentatív szándékú polgári képmások és a bensőségesebb, úgynevezett barátság-képek között. Ferenczy Károly hatása nyilvánul meg a modell beállításának természetes, magától értetődő egyszerűségében és a türkizes zöld háttérből erőteljes kontúrokat mellőzve kibomló nőalak puha festőiségében. A tört színek kifinomult használata szintén Ferenczy portréfestészetéből leszűrt tanulságokat tükröz, de egyben jelzi a megrendelőnek a művész által ekkoriban már gyakran alkalmazott fauve színvilágától való óvatos távolságtartását is. Az akadémikus festészet normáival ellentétben Czigány portréjának minden részlete egyenrangúan kezelt, mentes a hagyományos alá- és fölérendeltségi viszonylatoktól. A fotografikus hűségű megörökítéssel szemben alakját csekély plasztikájú, síkszerű dekorativitással ábrázolta. A nyugalmat és kiegyensúlyozottságot sugalló szimmetrikus kompozíció alkalmazásával Czigány arcképe a modern francia festészetre jellemző tárgyi-asítással jelenik meg. A modellt leleplezni nem kívánó, lelkivilágának mélységeitől magát távontartó, azt csupán festői tárgyként kezelő szándék érhető tetten művén. A visszafogottan egyénített, aprólékos részletezéstől mentes, nagyvonalú formaképzésű portré legközelebbi párhuzamai között említhető a szintén 1907-es *Piros ruhás lány* és a pécsi Janus Pannónius Múzeum gyűjteményében található, egy évvel későbbi, *Jakab Irént* ábrázoló képmás. A homogén háttér előtt álló, kezeit háta mögé rejtő modell megfogalmazása pedig hasonló Ferenczy 1913-ban festett *Vidéki színésznő* című festményéhez.

Rum Attila

